

Yttrande över förslag till nationell Havsplan för Östersjön.

Gemensamt yttrande för Vellinge, Trelleborg, Skurup och Ystad kommuner.

Den skånska sydkusten består av kommunerna Vellinge, Trelleborg, Skurup och Ystad. Det är ett geografiskt område som omfattar den absolut sydligaste delen av Sverige och Skåne i sydvästra Östersjön. Många förknippar kusten med de långa och vackra sandstränderna men det är även ett område med mycket sjöfart, god tillgång på fisk samt starkt påverkat av klimatförändringarna. Kommunerna har gemensamt identifierat några viktiga frågeställningar som är viktiga för Sydkusten och att dagens värden kan fortsättas utvecklas i framtiden. Vellinge, Trelleborg, Skurup och Ystads kommuner framför gemensamt följande synpunkter.

Ställningstaganden för Sydkustens framtid

Sandtakter och strandfodring

Många av södra Sveriges kustkommuner är drabbade av erosion i olika omfattning och Skånes sydkust i synnerhet är speciellt utsatt. Här har kusterosionen hanterats under lång tid och metoderna för att skydda stränderna har successivt utvecklats från hårda kustskydd som flyttar problematiken till en oskyddad del av stranden till att i större utsträckning arbeta med naturen genom att använda mjuka och naturanpassade kustskydd. På vissa platser har det visat sig vara väldigt framgångsrikt med strandfodring och allt fler drabbade kommuner vill använda denna metod. Tillgång till marin sand för strandfodring är därför en absolut förutsättning för dessa kommuners fortsatta utveckling. Strandfodringen är inte bara ett skydd för bebyggelse och infrastruktur vid stigande havsnivåer utan bidrar även till att bevara ekosystemtjänster samt natur- och rekreationsvärden längs kusten. Sandstränder och sanddynor utgör t ex ett effektivt översvämningsskydd mot skador i samband med stormar och extrema högvatten.

Det är positivt att sandutvinningen berörs i den omfattning som det görs i förslaget till havsplan för Östersjön. Det är också positivt att en utredning har genomförts som har pekat ut områden där en mer omfattande sandutvinning kan ske. Dessa områden bör emellertid redovisas mer geografiskt korrekt för att tydliggöra områdets faktiska omfattning. Det finns tillgängligt underlag för att kunna ange detta på ett bättre sätt i plankartan.

Med hänsyn till södra Sveriges behov av marin sand för strandfodring, så anser Skånes sydkustkommuner att de utpekade områdena för sandutvinning ska anges som riksintressen med hänsyn till det allmänna intresset. Att endast peka ut områden för sandutvinning och inte säkra dessa resurser till det allmänna anses konstigt då de sandstränder som finns i södra Sverige är unika i landet och bör därför bevaras. Flera sandstränder som inte ingår i ett större område av sandavlagringar riskerar att helt försvinna när havsnivån stiger. Om områdena inte pekas ut som riksintressen finns det en väldigt stor risk att denna värdefulla resurs utvinns industriellt och används som råvara i byggnadsindustrin vilket skulle vara katastrofalt för kommunerna i södra Sverige. Det pågår en omställning inom

TRELLEBORGS KOMMUN

byggsektorn till återvinning bland annat betong som inte skulle underlättas med ökad tillgång till marin sand.

Yrkesfiske

I sydvästra Östersjön bedrivs ett storskaligt fiske av främst torsk och sill av svenska och internationella fiskare. Ett storskaligt fiske kan ge negativa konsekvenser på ekosystemen och starkt påverka känsliga och skyddade naturområden, framförallt genom aktiva fiskemetoder. Yrkesfisket är därmed något som påverkar kommunernas naturmiljöer men som kommunerna inte har verktyg att hantera i sin fysiska planering. Enligt samrådshandlingarna till den nationella havsplanen för Östersjön är natur och yrkesfiske två användningar som kan samexistera med viss anpassning i känsliga områden, till exempel begränsning av fiske. Skånes sydkustkommuner anser att det finns problem med angiven samexistens då det i vägledningen inte tydligt framgår var det behövs begränsningar och i så fall hur. Till exempel, det framgår ingen skillnad om vilka metoder som får användas och vilka mängder som får fiskas utanför respektive inom skyddade områden. Sydkustens kommuner ser även en svårighet i hur användningen natur ska kunna samexistera med yrkesfiske eftersom områdena för yrkesfiske är utpekade där det finns störst fiskebestånd och inte efter var det är mest lämpligt att bedriva yrkesfiske med hänsyn till andra intressen. Utifrån samrådshandlingarna går det därför att tolka det storskaliga fisket som lika prioriterat innanför som utanför skyddade områden, något vi motsätter oss vara väl avvägt i ett 40-års perspektiv. Det saknas ett resonemang kring hur dessa intressen kan samverka samtidigt som visionen för havet år 2050 och FN:s globala mål för hållbart hav och marina resursers utveckling uppnås. För att bli tydligare i frågan hur yrkesfiske kan samexistera med natur bör det tydligare redovisas skillnader inom yrkesfisket kopplat till naturpåverkan samt prioritera vilka områden som är mer eller mindre prioriterade för yrkesfisket.

Övergripande frågor kring implementering och tillämpning

Havsplanens koppling till nationella och globala mål

Havsplanen för Östersjön, medföljande miljökonsekvensbeskrivning och hållbarhetsbedömning saknar en koppling till FN:s globala hållbarhetsmål. Ett flertal hållbarhetsmål har en koppling till havsplanen och därför vore det intressant med ett kortare resonemang kring varför hållbarhetsmålen inte tillämpas. I texten framgår endast hållbarhetsmålen som berörs och inte hur planen i praktiken leder till måluppfyllelse av hållbarhetsmålen utifrån lämpliga etappmål och indikatorer som skulle kunna följas över en längre tid för att tydliggöra ifall Östersjön når exempelvis en god miljöstatus.

Enligt hållbarhetsbedömningen är den sammantagna effekten på det nationella miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård svårbedömd. Hav- och vattenmyndigheten bör, både som ansvarig myndighet för miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård och för havsplanens innebörd, ge en djupare inblick om varför effekten av miljömålet är svårbedömt utifrån regeringens fastställda elva preciseringar av miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust

TRELLEBORGS KOMMUN

och skärgård. Vidare vore det intressant med ett längre resonemang kring det nationella miljö kvalitetsmålet.

I miljökonsekvensbeskrivningen för Östersjön beskrivs det att det pågår ett arbete med att utöka det marina områdesskyddet i Östersjön, och med planerade områdesskydd förväntas 17,3 % av Östersjön att omfattas av områdesskydd år 2020. I havsplanen för Östersjön saknas en långsiktig planering efter år 2020 att inrätta marina områdesskydd i form av Natura 2000-områden. Eftersom havsplanen ska vara framtidsinriktad, tar sikte på år 2030 och ska måla upp en framtid för år 2050, bör en plan för ökat områdesskydd efter år 2020 vara en del av konsekvensbeskrivningen.

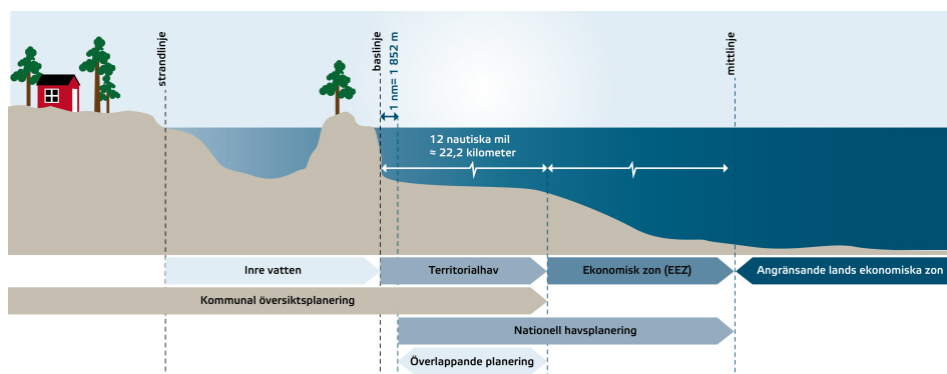
Relation mellan kommunal och nationell plan

I och med att det för havet finns en överlappande lagstiftning om planering vill Skånes sydkustkommuner uppmärksamma att implementeringen och tillämpning av den statliga planen kan bli problematisk för den kommunala planeringen. Kommunerna ansvarar enligt plan- och bygglagen för översiktsplaneringen på land, för kusten och för territorialhavet. Havs- och vattenmyndigheten har ansvar för den nationella havsplaneringen, som enligt 4 kap. 10 § miljöbalken, omfattar både den ekonomiska zonen och territorialhavet, undantaget det område om en sjömil som ligger närmast baslinjen. Således kommer det att bli överlappande fysiska planer, kommunala översiktsplaner och nationella havsplaner, för större delen (11 sjömil) av territorialhavet.

Det innebär en förändring för kommunerna i och med att de nationella havsplanerna, när de är antagna, kommer att vara vägledande för kommunernas planläggning. Skånes sydkustkommuner anser att överlappningen mellan kommunala översiktsplaner och nationella havsplanerna försvårar tillämpningen av respektive plan. Det måste vara tydligt hur den nationella havsplanen ska tolkas och implementeras. Exempelvis måste utpekade ytor vara tydligt markerade när det gäller företräde framför andra intressen på samma yta. Flera konflikter kan identifieras i befintligt förslag till nationell havsplan, exempelvis mellan natur och fiske, energi och natur, samt sandfodring och natur. Hierarkin i tolkningen måste förtydligas. Skånes sydkustkommuner ser även ett stort behov att precisera användningen attraktiva livsmiljöer för en bättre vägledning i den kommunala planeringen. Det är en viktig fråga för kommunerna med tanke på varumärke, attraktiva boendemiljöer, turism, friluftsliv samt tillgängligheten till natur- och kulturupplevelser, men något diffus och svårtolkad.

TRELLEBORGS KOMMUN

Överlapp mellan de kommunala översiktsplanerna och de kommande tre nationella havsplanerna. Illustration: Boverket

Kopplingen mellan vision och förslaget till havsplan

I kapitlet "en framtid vi vill nå" finns en visionstext om hur vi nyttjar havet år 2050 som täcker in alla aspekter av nyttjande, men förslaget till havsplan kopplar inte till visionen, mycket på grund av att förslaget till havsplan är en nulägesbeskrivning av hur havet används idag. Förslaget är baserat på nulägesbeskrivningar men har inte tagit i beaktande hur användning, oförenliga ändamål och intressen bör hanteras på lång sikt. Det finns visserligen redovisade anspråk på användningar av havet och ett förslag till prioriteringar dessa emellan, men Skånes sydkustkommuner ser inte hur havsplanen ska kunna leva upp till visionen när planen inte gör ansats på att även innehålla framtida vattenanvändningar och anspråk.

Saknade frågeställningar

Konsekvenser av stigande havsnivåer

I miljökonsekvensbeskrivningen omnämns stigande havsnivåer enbart som något positivt i utifrån havets potential att bevara kulturskatter. Stigande havsnivåer ses inte som positivt av Skånes sydkustkommuner med anledning av att det kommer innebära stora skador, framförallt på befintlig bebyggelse. Det finns en samverkan mellan hav och land som inte belyses i miljökonsekvensbeskrivningen och en djupare analys om vad stigande havsnivåer kan komma att medföra i form av förlorade värden vore därför önskvärt. Skånes sydkustkommuner arbetar idag mycket aktivt med frågan och anser att mer fokus behöver ligga på vilka effekter dessa klimatförändringar får, vilka skydd som kan behövas och hur detta ska hanteras på nationell nivå.

Övergödning

Ett rent och levande hav är en förutsättning för god livskvalitet och näringsverksamhet i kustsamhällena. Östersjön är ett hårt belastat innanhav, med ett avrinningsområde där omkring 90 miljoner människor bor, ett intensivt jordbruk, skogsbruk och en hög grad av industrialisering. Östersjön har många allvarliga miljöproblem, varav övergödningen är ett av de allvarligaste. Enligt HELCOMs undersökning Eutrophication status of the Baltic Sea 2007-2011 är hela

TRELLEBORGS KOMMUN

Östersjön övergödd med undantag av några få kustnära områden. Vattenmiljöerna skadas och på sikt riskerar ekosystemen att dö ut och livsviktiga ekosystemtjänster helt försvinna. Målet ingen övergödning bedöms inte bli uppnått till år 2020 och tillståndet är fortsatt allvarligt, eftersom särskilt dåliga förhållanden råder i Östersjön, där utbredningen av syrefria bottenar är fortsatt stor.

Kommunerna utmed Skånes sydkust som är påverkade av övergödningen i Östersjön anser att havets miljöstatus bör uppmärksammas mer i den nationella havsplanen och att det fanns förslag på strategier och åtgärder som i havet kan förbättra miljöproblematiken. Det är nödvändigt att minska utflödet av näringsämnen från land till hav, men de åtgärderna behöver kompletteras med upptag av näringsämnen ur havet till exempel via insamling av alger. Det är även otydligt varför havsplanen inte bedöms medföra någon betydande effekt, varken positiv eller negativ, på övergödningens problematik.

Kraftkablar

I förslaget till havsplan finns ett tema om kraftkablar som Skånes sydkustkommuner anser behöver utvecklas. Specifika områden för energitransmission och distribution redovisas inte i plankartan i denna version av havsplanen eftersom energimyndigheten och Svenska Kraftnät menar att det inte är lämpligt då planeringshorisonten överstiger 10 år och osäkerheterna är för stora. Områden för kabeldragning bör identifieras så tidigt som möjligt för att minska konflikter med andra anspråk. Skånes sydkustkommuner delar inte åsikten att områden med kabeldragning inte ska finnas med i denna version av havsplanen, eftersom det är av största vikt att områden för kabeldragning pekas ut i ett tidigt skede. Områden med kabeldragning har stor omgivningspåverkan, särskilt eftersom områdena med kabeldragning sammanfaller med andra användningar som till exempel natur och attraktiva livsmiljöer. Kabeldragningar genom dessa områden får konsekvenser för både människor samt växt- och djurliv och bör därför redovisas på plankartan samt i miljökonsekvensbeskrivningen.

Marint skräp, spökgarn och mikroplast

Skräp som slängs i havet eller på annat sätt hamnar i våra hav orsakar stora problem både för människor och djur. Spridningen av mikroskräp och mikroplaster i miljön anses vara ett av de största hoten mot en ekologisk hållbar utveckling och som följd av yrkesfisket är även spökgarn ett stort miljöproblem, som påverkar vårt djurliv. Skånes sydkustkommuner saknar i samrådshandlingen ett resonemang hur miljöproblemen med spökgarn, mikroplaster och övrigt marint skräp ska förbättras. Det behövs ett nationellt initiativ och metoder för att minska mängden mikroplaster, spökgarn och övrigt marint skräp.

Trelleborgs kommuns tilläggsyttrande

Energi

Utpekade områden för energi och havsbaserad vindkraft ligger inte helt i linje med tidigare nämnda områden i Trelleborgs kommuns havsområde i diskussioner

TRELLEBORGS KOMMUN

gällande översiktsplanen. Istället har större områden pekats ut längre ut från Trelleborgs kommuns kust och berör i princip inte kommunens havsområde alls. Istället utgör området närmast Trelleborgs kommuns kust område av intresse för försvaret.

Det bör tilläggas att havsbaserad vindkraft i föreslagna områden fortfarande kan synas från Trelleborgs kommuns kust i vissa väderförhållanden, i likhet med vindkraftsparken på Kriegers flak som redan finns idag.

Trelleborgs kommun ställer sig positiv till utbyggnad av havsbaserad vindkraft i enlighet med förslaget. Trelleborgs kommun ställer sig även positiv till anslutningar på land utmed kommunens kustområde, under förutsättning att känsliga och skyddade naturområden i hav och på land inte påverkas negativt. Trelleborgs kommun föreslår vidare att lämpliga områden för anslutning pekats ut i den nationella planen i samverkan med Trelleborgs kommun.